

„Când omul pierde nădejdea mântuirii, politica rămâne singura armă de mântuire socială, aci, pe pământ. Supremația politicului – semn al pierderii orientării creștine.”

- Mircea Vulcănescu

NĂȚIUNEA

continuitate pentru neam și țară

Informație, opinie și atitudine publicistică

Serie Nouă
Anul XIV

Numărul 746
8 - 14 octombrie 2025

Război pentru (ne)pace: justificând necesitatea, nu doar de nepace (ca stare de veghe europeană), ci de război activ...

Cezar Adonis
Mihalache

Prin toate măsurile pe care le avansează în vari summit -uri europene, UE transmite strict mesajul continuării înarmării și supraînarmării pentru a face față acelui următor „agresor” al uniunii, dincolo de ziua de mâine și, mai ales, după „clasarea” Rusiei din rolul de agresor de acum... De agresor, oricum, al unui stat nemembru al familiei europene, și nu (nici măcar indirect) al UE... Pentru că

torii, toate aceste planuri indică, nu neapărat o continuare a războiului doar cu rușii, ci o confruntare extinsă cu ținte ce vor fi trasate în viitor pentru a justifica necesitatea nu doar de nepace (ca stare de veghe europeană) ci de război activ... Pentru că Europa brucelează vrea război mâine... Astăzi vorbim doar despre înarmare, doar despre instigare, doar despre căutare unor viitoare capete de țintă... Și nu va fi vorba nici măcar despre o altă paradigmă a Motto -ului de acum a felului de a

Rusia, poate! Iar cancelarul german Merz, adept înfocat al războiului, motivează, la rândul-i, necesitatea războiului ca „șansa de a ne recâștiga capacitatea de a ne apăra libertatea”. Un slo-gan mai mult pentru lupta de eliberare a unor colonii, inclusiv noi, și nu o motivație de acțiune a unor state precum Franța ori Germania, nu?! Iar asta pentru că „se formează noi alianțe ale autocrațiilor împotriva noastră ce atacă democrația liberală ca mod de viață” (Merz). Totul deja definit ca teorie politica pen-

Gânditul ca acțiune exhaustivă: obosiți de grijile cotidiene...

Diana Maria
Brăgaru

Societatea asta contemporană a devenit din ce în ce mai leneșă. Obosiți de grijile cotidiene refuzăm, conștient sau nu, să mai gândim de unii singuri. Rețelele sociale și media au devenit spații mai mult decât de spălare a creierelor mulțimii dornice de senzațional, dar incapabile să raționeze de una singură. Autointitulații guru, deținătorii adevărilor absolute, formatori de opinii cu interese personale meschine și tot felul de neica-nimeni ajunși „vedete” de carton emană judecați „de valoare”. De la proferarea de metode privind vindecarea cancerului doar cu usturoi, repararea articulațiilor cotonogite cu zeamă de varză, vaccinurile netestate sigure și eficiente, invazia rusească a României și invazia Pământului de extraterestri, supremația omului „progresist” care nu mai crede în nimic în afară de bani și hipersexualizare, la totalitarismul corectitudinii politice, inutilitatea educației, definirea valorii omului în funcție de orientarea sexuală ce va impune necesitatea „netraditională” ca modalitate de eliberare primară a ego-ului și așa mai departe, asistăm la un freak-show tot ceea ce deranjează clica generalizat. Nu mai avem brucelează: partidele și răbdare, nu mai vrem să trecurentele (ce se extind spre un național, de unde și gândiri, am fost efectiv definirea axei răului de mâine, poate inclusiv din interiorul Europei, ca „axă de națiuni promovând iliberalismul, anti-emigrația”. Pe scurt, partidele, mișcărilor, trei rânduri care sperie sau fracțiunile, curentele doar întrețin frici, glume tâmpite, azi socotite „de dreapta”, și luarea în derâdere. Extrem nu neapărat de extremă de rar ceva care pune oadrea, dar mâine incluzând tot ce nu este aliniat încadrărilor politice și de curen-
Uitați-vă la ce are succes maxim în online, inclusiv la suveraniști: douăscurt, partidele, mișcărilor, trei rânduri care sperie sau fracțiunile, curentele doar întrețin frici, glume tâmpite, azi socotite „de dreapta”, și luarea în derâdere. Extrem nu neapărat de extremă de rar ceva care pune oadrea, dar mâine incluzând tot ce nu este aliniat încadrărilor politice și de curen-

demonstate rapid de logică și că informațiile aruncate nu pot fi verificate pentru că sunt minciuni sfruntate. Atâta timp cât acestea ne gâdilă orgoliile, ne fac să ne simțim superiori, ne dezvăluie secretul asupra acțiunilor lui Bulică de sub pod sau cât ni se indică un acar Păun pe care îl putem blama în cor, sunt perfect credibile.

Astfel, totul este astfel luat drept litera de lege și prin urmare și demn de a fi dezvăluit și altora prin toate modalitățile posibile, de la o bârfă mică, expusă la coada de la olițe de noapte cu discount, la Facebook si aplicații mobile („messenger”, „viber”, „telegram”, „whatsApp” etc) pe care ne simțim obligați să le folosim ca să împărtășim tuturor cunoscuților noile, „adevăruri”. Procesul gândirii logice este făcut KO de către avalanșa de prostii care ne trimite într-o beznă a minților cotropite de sentimente viscerale. Prin fiecare tâmpenie care ni se bagă pe gât devenim victimele propriilor trăiri atavice. Iar viteza cu care ni se aruncă sub ochi informații menite să obțină un răspuns bazat pe afect și nu pe rațiune, ne face să clacăm și să ajungem masă de manipulare, carne de tun, pionii fără personalitate care mișcă apele în interesul terților – și nu pentru ei înșiși. Omul se transformă în cel mai mare dușman al propriei persoane, nu doar al semenilor lui, pentru că nu mai gândește pentru sine. De aceea, data viitoare când, sub impulsul primului sentiment de ură, indignare, nervozitate, curiozitate sau milă dați „share” sau „like”, poate vă și gândiți pentru ce interese sunteți slugi fără sim-brie...

toate măsurile militare aproape impuse la nivelul fiecărui stat membru, nu al Europei ca un tot, și nu neapărat că o „familie”, dacă nu unită, măcar împărțind valori încă aparent comune, toate aceste discursuri, idei, proiecte, impuneri se îndreaptă pentru apărarea „de mâine”, undeva într-un viitor, cu bunăvoință, poate apropiat... De la clamarea „zidului de drone”, tehnic și strategic „ridicat” pe unul dintre flancurile expuse și realizabil, în cel mai bun caz, în ani, asta, deși, între timp, vor putea apărea alte și alte configurații de infil-trare și asalt în care dronele să ajungă concepte, cel puțin din punct de vedere al strategiei militare, dacă nu vechi, cel puțin învechite, așadar, de la vehicularea unui iluzoriu zid de drone de flanc (dar care nu va apăra Europa și de dronele ridicate chiar din interiorul teri-toriului european) până la variantele de constituire de trupe militare prin fel și fel de formule, la început atrac-tive financiar, apoi, obliga-

contura strategiile: „Război pentru (ne)pace”... Europa, aceeași de mai sus!, cea a clicii morții, vrea să extindă războiul cu mult dincolo de Ucraina... Cu mult dincolo de frontul paneuropean al unor confruntări și poate conflagrații pe marginea prăpastiei omenirii... Se vede, se citește, din declarațiile unor lideri care, în summit -urile mai sus amintite, pun pe masă, pe lângă listele de ținte și nevoi militare, pe lângă devizele de înarmare „imediat necesară”, noile definiții ale justificării necesității și chiar obligației morale (a statelor) pentru războiul extins de mâine.

În locul Rusiei vom avea că țintă o „axă a statelor iliberale”. O sumedenie de națiuni etichetate de către clica brucelează drept „autocratice și punând în pericol de moarte democrația liberală” (Macron). O axă mai periculoasă decât orice altceva, mai agresivă „decât în orice alt moment de după Războiul Rece”... Mai primejdioasă chiar și decât

tru a putea fi punctata în vi-itor acea nouă „paradigmă” ce va impune necesitatea de război din cauza „iluminismului întunecat al autori-tarismului”. În care va intra tot ceea ce deranjează clica brucelează: partidele și răbdare, nu mai vrem să trecurentele (ce se extind spre un național, de unde și gândiri, am fost efectiv definirea axei răului de mâine, poate inclusiv din in-teriorul Europei, ca „axă de națiuni promovând iliberalismul, anti-emigrația”. Pe scurt, partidele, mișcărilor, trei rânduri care sperie sau fracțiunile, curentele doar întrețin frici, glume tâmpite, azi socotite „de dreapta”, și luarea în derâdere. Extrem nu neapărat de extremă de rar ceva care pune oadrea, dar mâine incluzând tot ce nu este aliniat încadrărilor politice și de curen-

Uitați-vă la ce are succes maxim în online, inclusiv la suveraniști: douăscurt, partidele, mișcărilor, trei rânduri care sperie sau fracțiunile, curentele doar întrețin frici, glume tâmpite, azi socotite „de dreapta”, și luarea în derâdere. Extrem nu neapărat de extremă de rar ceva care pune oadrea, dar mâine incluzând tot ce nu este aliniat încadrărilor politice și de curen-

Septembrie negru românesc

Aurel I. Rogojan

Masacrele de la Ip si Trăznea

„În istoria Ardealului au fost nenumărate manifestațiuni timp de sute de ani, al căror principiu fundamental era întotdeauna că poporul ardelean nu admite să se aducă vreo hotărîre privitoare la Transilvania fără a fi întrebat. Și din motivul că adeseori s-a încercat a se hotărâ în mod arbitrar, peste voia lui, poporul din Ardeal a făcut în o sută de ani trei revoluții, ceea ce nu s-a întâmplat în istoria niciunui popor de țărani. Protestez în contra încercării ce se face și de astă dată de a se hotărâ asupra soartei Ardealului fără a fi întrebat poporul român din Ardeal... Soarta Ardealului nu poate fi determinată la masa verde și nici între patru pereți, oricât de distinse ar fi persoanele întrunite. Soarta Transilvaniei trebuie să fie hotărâtă de însuși Poporul Românesc din Ardeal și de curente care mișcă acest popor, iar nu de persoane care nu sunt în funcție de voința națională. Drept consecință, protestez împotriva faptului ca, Consiliul de Coroană să se pronunțe în ce privește arbitrajul de la Viena, care în realitate este un dictat. Sunt de părere să nu se accepte hotărârea adusă la Viena, ci să o respingem cu toată hotărârea și cu orice risc. Protestez ca să se repete cu Transilvania ceea ce s-a întâmplat cu Basarabia și Bucovina..Mai bine o înfrângere în lupte, decât o retragere rușinoasă, decât pierderea unei provincii fără o lovitură de tun”. (Iuliu Maniu, declarație din Consiliul de Coroană 30 august 1940).

Flăcări și sânge, scrum și lacrimi, moarte și distrugere

Primesc, tot mai des, din județele Satu Mare, Bihor, Sălaj și Cluj videoclipuri cu secvențe din filmele de epocă ale propagandei horthyste, prin care se glorifică postum „faptele de arme” ale honvezilor și jandarmilor unguri cu pene de cocoș veniți în urmă cu 85 de ani să înstăpânească Ungaria asupra pământului românesc răpit în urma arbitrajului italo-german (Diktatul de la Viena) din 30 august 1940. Serialul ocupării nord-vestului Ardealului, postat pe „Tik Tok”, se deschide cu prima „descălecare” a regentului Miklos Horthy la Satu-Mare, în 5 septembrie 1940. Amiralul radia de fericire. Gărzile i-au coborât calul alb din vagonul atașat trenului special, a încălecat și intră, în acorduri de marș triumfal, în „Piața Mare” a Sătmărulei... Și-a scos din buzunar textul discursului și a început a declama apăsător fraze de-un primitivism medieval: „A sosit ora mult

așteptată de a scutura jugul puturos(!?) al românilor.(...) Putem sta, în fine, față în față cu voi, frați unguri, fără a avea în preajmă români puturoși, opincari și mămăligari (!?) ... De acum înainte vom rămâne împreună pentru totdeauna în Ardeal, pentru că așa au dorit marii conducători Adolf Hitler și Benito Musolini...”.

Mulțimea adunată ovaționează frenetic. Regentul Horthy și prim-ministrul Pál Teleki primesc onorurile și strâng mâinile notabilităților din fața tribunei...

La Oradea descinde în ziua următoare, pe 6 septembrie la ora 14,00 întrând semeț călare pe un cal alb în Piața Ladislau, astăzi Piața Unirii. Și tot așa, mai departe, până la SfântulGheorghe, unde pe 13 septembrie pecetluiește ceea ce poare fi consemnat în istoria Transilvaniei ca „septembrie negru românesc”.

Este vorba despre masacrele asupra populației românești, „vinovată” de a se afla în calea ocupantului. Localități cu populație majoritar românească, precum: Ip, Trăznea, Nușfalău, Cerișa, Marca, Brețcu, Mureșenii de Câmpie, Mihai Bravu, Ciumărna, Zalău, Huedin, Belin, Zăbala, Halmășd, Sântion, Cosniciu de Sus, Camăr, Aghireș, Sucutard, Ditrău, Suciul de Sus, Tărian, Prundu Bârgăului, Cătina, Răchitiș, Șincai, Turda, Ozd, Gădălin, Sărmașu, au cunoscut și vor cunoaște, în perioada imediat următoare, momente de inimaginabilă teroare. Sunt imagini care, pe de o parte, redate pînă la extaz revizionismul revanșarilor, iar de cealaltă parte sunt greu de privit și înțeles, chiar și ca document istoric, deoarece ni se răsucesc sub cruci, în morminte, nesfârșitele șiruri seculare ale martirilor neamului românesc: – de la cea mai mare și violentă răscoală țărănească antinemeșească, pornită de martirii Horia, Cloșca și Crișan; – de la Revoluția Românilor din Transilvania, care a proclamat la 3/5 mai 1848, pe Câmpia Libertății de la Blaj, independența Națiunii și a Bisericii Române; – de la cei 40.000 de martiri din legiunile de moți ai lui Avram Iancu, potrivnici alpirii Transilvaniei la Ungaria; – de la martirii masacrelor ce au urmat Marii Adunări Naționale de la Alba - Iulia, din 1 Decembrie 1918 și a celor căzuți în luptele cu hoardele bolșevice din Divizia Secuiască condusă de Béla Kun (inițial Béla Kohn) care a declanșat o vastă campanie teroristă în Transilvania, în special pe linia de contact a armatei române cu armata ungară; – de la victimele masacrelor săvârșite în luna septembrie 1940 de horthyști în 16 localități din Ardealul de Nord : Nușfalău, Zalău, Muntele Meseș, Trăznea, Ip, Cerișa, Marca, Camău, Cosniciul de Sus, Halmăjd,

Nușfalău-Plopiș – din județul Sălaj, Sântion- din județul Bihor, orașul Huedin și comuna Mureșenii de Câmpie- din județul Cluj și comuna Sucutard – din județul Someș; – până la cei peste 540 000 de cetățeni români de altă etnie și credință decât ungurii, germanii și secuii, marea lor majoritate trimisă în lagărele morții de la Auschwitz și Birkenau. Locul lor a fost luat, pentru „îmbunătățirea” componenței etnice ungurești, de peste 400.000 horthyști, elemente sigure, a căror existență pe pământ românesc istoriografia noastră continuă să o ignore cu pudicitate. Ulterior, când Armata Roșie a ocupat, prin sacrificiul armatei române, Budapesta în 1945, ungurii fasciști au redevenit peste noapte comuniști zeloși, răsplătiți de Stalin prin acordarea cetățeniei române și crearea bantustanului „Regiunea Mureș Autonomă Maghiară”.

Referitor la primele zile de aplicare a Diktatului sunt relevante mărturiile preotului militar Gheorghe Marian, care nota în jurnalul său de front: „Cei care au trăit și au văzut clipele de durere ale populației din Ardealul cedat, nu vor uita niciodată. Armata de pe zona Ardealului cedat s-a retras. Vestita fortificație „Cercul de beton și oțel” de la granița de vest, în care s-au investit sume fantastice, s-a evacuat cu întreg armamentul. Trenuri după trenuri tixite de populație dinspre Satu-Mare, plecau spre România. Ungurii săltau de bucurie și așteptau intrarea trupelor horthyste în Oradea. Deși armata română și autoritățile locale încă erau prezente și fiecare la locul lor, populația maghiară din oraș pentru paza și ordinea publică, a început organizarea în gărzi naționale maghiare, care în grupuri, circulând pe stradă îmbrăcați civil însă cu ornamentația tricolorului maghiar la braț și pălărie, strigau: Horthy, Csaky, Teleki.! Minden olah menjen ki! (Adică în românește:Toți valahii să plece afară). Au plecat și au mai rămas... (...).

În ziua de 3 septembrie seara m-am prezentat la regimentul meu din Sâmbăta (comună din apropierea orașului Beiuș). În baza ordinului superior, toți soldații români, originari din Ardealul cedat, la cererea lor, erau desconcentrați și lăsați la vatră. Despărțirea lor de noi a fost jalnică și dureroasă. La cantonul C.F.R. de pe linia Dobrești, de la marginea comunei Sâmbăta, am ținut celor care pleacă o mică cuvântare, împreună cu Comandantul Regimentului Col. Florescu V., exprimându-ne convingerea și credința că în scurt timp iar vom fi uniți. Ei au plecat desculți, fără îmbrăcăminte corespunzătoare, la familiile lor, într-o altă țară, sub o altă stăpânire. Ce soartă îi așteaptă pe acești frați ai

noștri, ne va destăinui istoria viitorului. Din comunicările de la radio a posturilor maghiare, pe care le mai recepționăm și noi care posedăm limba maghiară, suntem adânc consternați despre știrile din care rezultă că, armata maghiară săvârșește multe crime, maltratări față de români. Această concluzie o fac din cuvântarea primului ministru Teleky, care a ținut-o în parlamentul maghiar, convocat după ce a ocupat întregul Ardeal de Nord. El, Teleky justifică aceste maltratări și crime cu următoarele: „În noi ungurii clocotește sânge turanic, și când la noi este nuntă, atunci curge și sânge, iar la noi fiind acum o mare nuntă națională, deci fără sânge nu se putea” (Extras din Col. (r.) dr. Constantin Moșincat, „Strigătul de durere al românilor. Atrocitățile horthyste în Ardealulocupat (1940-1944), Editura TIPO MC, Oradea, 2017).

Cu asemenea cuvinte de ordine, administrația hortystă a săvârșit în teritoriul ocupat în urma Dictatului de la Viena, numai în primii doi ani , peste 22.700 de atrocități, din care 991 de omoruri individuale. Autorii, instigatorii și complicitii (în număr de 21) la masacrele săvârșite în cele 16 localități din Ardealul de Nord au fost condamnați în ședința publică a Tribunalului Poporului din Cluj, în 13 martie 1946. Sentința Tribunalului Poporului de la Cluj a fost confirmată de Tribunalul Internațional pentru Crime de Război(Cfr. Arhiva SRI Fond P, Dosar 40022, vol. 3, p. 1-64). Dintre condamnații la moarte în contumacie reține atenția Wass Albert. Descendent al unei familii de nobili transilvăneni, ce deținea conace și suprafețe mari de pământ, Albert Wass a fost dovedit, pe baza unor mărturii solide, inclusiv maghiare, responsabil pentru masacrarea, pe 22 și 23 septembrie 1940, a 14 români (printre care și evrei), în localitățile clujene Sucutard și Mureșenii de Câmpie. În pofida vinovățiilor de necontestat ale criminalului de război Wass Albert (Adalbert), conte de Czege și Szentegyed (n. 1908, Răscruci, județul Cluj – d. 17 februarie 1998, Astor, Florida, SUA), istoriografia ungară îl consideră un nobil respectabil și om de cultură premiat de numeroase instituții academice din Ungaria. Wass Albert are cel puțin trei statui comemorative în România. Una dintre statui este „anonimizată” ca fiind a „Secuiului Rătăcitor” („Vandor Szekely”) și a fost amplasată în parcul memorial din centrul municipiului Odorheiu Secuiesc. Busturi ale criminalului de război Wass Albert mai sunt amplasate în curtea școlii din Lunca Mureșului (județul Mureș) și în curtea bisericii romano-catolice din Reghin. Oficialități din Ungaria și politicieni maghiari din România oficiază frecvent cultul lui

Wass Albert. Lideri marcanți ai UDMR și ai altor formațiuni maghiare sunt activ implicați în promovarea imaginii de „erou al națiunii ungare” a lui Wass Albert, chiar dacă guvernul maghiar i-a refuzat, în timpul vieții, acordarea cetățeniei, iar postum reînhumarea în Ungaria și ridicarea de statui. (Idem Op. cit.). Urna funerară i-a fost înhumată în parcul Castelului Kendy-Kemeny din Brâncovenești – Mureș, devenit loc de pelerinaj al extremiștilor unguri.

Editura „Mentor” din Târgu Mureș s-a judecat la Curtea Supremă de Justiție din Budapesta cu editura ungară „Kráter”, pentru dreptul de a edita scrierile șovine ale lui Wass Albert. Editura „Mentor” a avut câștig de cauză și a putut cumpăra drepturile de editare a unor „opere” în care românii sunt caracterizați, printre alte formulări, drept „viermi” și „animale țigănești”. Senatorul Frunda György a solicitat procurorului general de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a României, în 2002, anularea sentinței prin care Wass Albert a fost condamnat în 1946 la moarte, în contumacie, pentru crimele de război comise în 1940. Protestele comunităților românești împotriva acțiunilor de reabilitare a criminalului de război au rămas fără ecou. În fața unei astfel de sfidări nu ne rămâne decât să înțelegem că acei care-l reabilitează pe criminalul Wass Albert sunt de acord cu faptele pentru care acesta a fost condamnat și doresc să legitimeze etnogenocidul ungar în România din toate timpurile. În timpul dominației asupra Transilvaniei – o perioadă de patru ani, până la eliberarea întregului teritoriu al României – trăsăturile și caracteristicile horthysmului s-au etalat la lumina zilei.

Programul pe care fasciștii unguri aveau să-l pună în aplicare în teritoriul românesc cotopt a fost făcut public printr-o directivă de propagandă în acțiune, din anul 1939, intitulată „Fără îndurare”, editată din ordinul personal al lui Horthy și destinată jandarmilor și formațiunilor paramilitare horthyste.(„Nincs kegyelem” – Fără îndurare) ,Ducso Csaba (pseudonim), Budapesta, 1939. extras: „Nația ungară este cea mai splendidă realizare a rasei dominante mongole, care nu cunoaște decât victoria. În noi fierbe sângele lui Atilla, al lui Arpad și al lui Ghinghis-Han...Eu nu aștept să vină răzburarea! Voi suprima pe fiecare valah ce-mi va ieși în cale! Pe fiecare îl voi suprima!

- continuare în pagina a 4 a -

Septembrie negru românesc

- urmare din pagina a 3-a -

CeNu va fi îndurare. Voi aprinde noaptea satele valahe! Voi trece prin sabie toată populația. Voi otrăvi toate fântânile și voi ucide până și copiii din leagăn! În germene voi distruge acest neam de hoți și ticăloși ! Nu va fi pentru nimeni nici o milă! Nici pentru copiii de leagăn, nici pentru mama care va naște copil...Voi suprima fiecare valah și atunci nu va mai fi în Ardeal decât o singură naționalitate, cea maghiară, nația mea, sângele meu! Îi voi face inofensivi pe viitorii Horia și Cloșca. Nu va fi milă!”.

Autoritățile horthyste au urmărit inocularea acestui spirit pe scară largă, fiind organizate adunări publice pentru instigarea populației maghiare împotriva românilor: „Pe acești valahi opincari trebuie să-i extirpăm, să-i ucidem ca pe dușmanii noștri. Preoții predică poporului iubirea, dar aceasta este o momeală, fiindcă Dumnezeu nu ajută decât forța brută, iar această forță brută noi, cu toții trebuie s-o întrebuițăm pentru a ucide și extermina pe acești valahi. Religia, prin cele zece porunci ale ei spune: nu ucide, nu fura, nu dori femeia altuia, pentru că acestea sunt păcate. Acestea să fie însă păcate? Nu sunt păcate! Păcat va fi cu adevărat dacă nu vom extermina această bandă valahi opincari. Vom organiza o „Noapte a Sfântului Bartolomeu” și vom ucide și copiii în pânțele mamelor lor.”

Un astfel de discurs a fost rostit în localitatea Șimleul Silvaniei de baronul Aczél Ede, șeful Circumscripției Regionale a 10-a Cluj a Tiraliorilor, organizație paramilitară horthystă. În acest spirit, a fost declanșat etnocidul antiromânesc. Trupele horthyste de ocupație, împreună cu organizațiile naționaliste paramilitare „Rongyos Gárda” („Garda zdrențăroșilor), alcătuită din ofițeri unguri, „Nemzetörseg” („Garda Națională”), „Tűzharcosok” („Luptătorii din liniile de foc”) și altele, au săvârșit asasinat de o cruzime rar cunoscută chiar și în istoria secolelor trecute. Este semnificativă declarația unui contemporan al evenimentelor, maghiarul Szenczei László, care scria: „Soldătimea pătrunsă până în măduva oaselor de teoriile fasciste, odată ajunsă în nordul Transilvaniei, a săvârșit atrocități odioase față de locuitorii neajutorați ai satelor românești.”

Trupele horthyste au pătruns în orașul Zalău la o săptămână după Dictatul de la Viena – în ziua de 8 septembrie 1940, o șapte zile înaintea termenului de grație, deschizând focul orbește asupra populației, iar cadavrele femeilor au fost dezgolate și batjocorite. Soția agronomului Gheorghe Prunea, gravidă în luna a opta, a fost legată de

cozile a doi cai și târâtă 2 km până la marginea unei păduri, unde, cu baionetele, i-au scos copilul din pântec. Ambele cadavre au fost îngropate numai pe jumătate, spre a fi mâncate de câini. Au fost uciși numeroși localnici – în abatorul orașului, în curtea liceului și pe serpentinele muntoase din apropiere. Învățătorul Ion Toma relatează în grozită: „Munții Meseșului sunt plini de cadavre ale românilor din Stâna, Ciumărna, Ungurași și alte sate”.

Voind să-și afirme cu demnitate sentimentele patriotice, unii localnici purtau la butonieră cocarda cu cele trei culori ale steagului României; horthystii i-au ucis bătându-le cocardele cu piroane în piept. Alții au fost legați de mașini și târați zeci de kilometri. Numele localităților Oradour, din Franța și Lidice, din Cehoslovacia au devenit simboluri ale barbariei hitleriste cunoscute pe plan mondial...

Dar Trăznea și Ip?

...În localitatea românească Trăznea, horthystii au pătruns în 10 septembrie 1940. La intrarea în comună, câțiva copii români ieșiseră cu vitele la păscut. Au fost împușcați toți pe izlazul comunei. Apoi horthystii au invadat ulițele satului; au dat foc caselor, împușcând pe oricine întâlneau. A ars întregul sat, victimele zăceau pe străzi, prin curți și grajduri, pe câmp. Preotul creștin ortodox s-a ascuns în casa parohială; când preoteasa cu fiica sa au sărit pe fereastră încercând să se salveze de flăcări au fost împușcate. În masacrul de la Trăznea au fost uciși și răniți 263 de români – copii, femei, bărbați, tineri și vârstnici. În aceeași zi de 10 septembrie, în comuna Ciumărna trupele horthyste au executat un alt grup de români. În comuna Suma, 11 români au fost omorâți în chinuri, ciopârțiți cu baionetele, trupurile fiind lăsate șase zile neîngropate, pe marginile râului Bereteu. În comuna Ip, județul Sălaj, a avut loc o „noapte a Sfântului Bartolomeu”, cum preconiza baronul Aczél. La începutul nopții, plutoane de ostași unguri, însoțite de echipe ale gărzii horthyste (Nemzetőrség) au scos din case și i-au schingiuit pe toți românii care nu fugiseră; li s-au zdrobit oasele, li s-au smuls unghiile, după care au fost împușcați cu toții, cu focuri de armă și de mitralieră. Femeile au fost violate, copiii spintecați cu baioneta. După măcel, a urmat jaful cadavrelor și al caselor; cadavrele au fost cărate apoi cu căruțele, amestecate cu răniții care mai respirau, și aruncați cu toții într-o groapă comună de 35/25 m, peste care s-a turnat 400 kg var, acoperită apoi cu pământ. Au căzut victime acestui masacru 165 de români, copii, bătrâni, femei și bărbați.

Numărul celor uciși de trupele horthyste și

formațiunile paramilitare, numai în luna septembrie 1940 și numai pe teritoriul unui singur județ, Sălaj, se ridică la 481 de persoane, dintre care 460 români, 16 slovaci, 5 evrei. Din totalul victimelor, 190 au fost copii și 179 femei. Statisticile vremii, evident incomplete, consemnau după numai primii doi ani de stăpânire horthystă, 991 de români executați oficial fără nici un fel de judecată, 6813 cazuri de crime și maltratări grave – dintre care: în județele Bihor – 1305; Ciuc – 412; Cluj – 1050; Maramureș – 133; Mureș – 117; Năsăud – 166; Odorhei – 57; Satu Mare – 691; Sălaj – 1236; Someș – 477; Trei Scaune 493. Documentele doveditoare au fost prezentate de delegația română de la Conferința de pace din 1947 de la Paris. Ampluarea crimelor, dimensiunile atrocităților săvârșite de autoritățile horthyste nu vor putea fi niciodată cunoscute cu exactitate. Mai ales că, încercând să șteargă pe cât posibil urmele masacrelor, autoritățile horthyste au emis ordine speciale, draconice, de confiscare și distrugere imediată a oricăror alte dovezi.

Dislocarea, strămutarea și expulzarea populației românești

O crimă se poate comite nu numai cu pușca, mitraliera sau baioneta. Asasinatelor sălbatice, horthystii le-au adăugat și crime în alte forme, cu același scop: lichidarea populației românești din Transilvania. O parte integrantă a acestui genocid l-au constituit expulzările, dislocarea colectivă și individuală. Cine avea deschis aparatul de radio în seara zilei de 24 noiembrie 1940 a putut auzi, în emisiunea de la orele 20,15, a postului de radio Budapesta, lectura unui comunicat oficial: numărul românilor expulzați. Comunicatul horthyst informa despre expulzările din partea nord-estică a Transilvaniei în perioada 5 septembrie – 14 noiembrie, înștiințând că în acest interval au fost expulzați din județul Cluj 329 persoane, Someș – 92, Ciuc – 467, Sălaj – 3513, Bihor – 653, Maramureș – 1120, Năsăud – 1332, Satu Mare – 1200, Mureș – 1178 etc. Între cei expulzați, în afară de români, se aflau chiar și maghiari căsătoriți cu românce sau femei maghiare căsătorite cu români. Totalul expulzaților numai în perioada noiembrie 1940 – 1 decembrie 1943 se ridică la 218.927 persoane. Acestora li se audă încă și refugiații care, terorizați, n-au mai trecut pe la controlul și fișierul central – circa 60.000 – 70.000 de oameni – astfel că numărul total se ridică la 280.000 – 290.000.

Tragedia trăită de populația românească expulzată de horthysti este relatată de scriitorul de limbă maghiară Méliusz József: „Înghesuiți în vagoane de marfă, ticsiți unul peste altul în

modul cel mai barbar, înfomețați, cu buzele crăpate de sete, bolnavi de febră au trecut granița la Arad. Când jandarmul s-a prezentat să-i ridice și-au părăsit în pripă, de la o oră la alta, casele, vitele de jug, pământurile, uneltele”. Copiind cu zel modelul hitlerist, horthystii au introdus pe scară largă sistemul lagărelor de de concentrare pentru români, evrei, cehi și slovaci, precum și maghiari cu vederi democratice. Numai în perioada lunii septembrie 1940 totalul celor arestați și internați s-a ridicat la 13.359.

Supunerea la munca forțată

O altă cale utilizată de fasciștii unguri pentru depopularea părții de nord a Transilvaniei de populația românească a fost trimiterea românilor la muncă în Germania, în speranța – din nefericire confirmată – că mulți dintre cei plecați nu se vor mai întoarce niciodată. În cei patru ani de ocupație au fost trimiși la muncă forțată în Germania hitleristă peste 30.000 de români. În același timp, s-au creat detașamente de muncă forțată cu regim de exterminare și pe teritoriul Ungariei. În anul 1943 la Budapesta, Miskolc și în partea de nord a Transilvaniei (Ciocârlan – Satu Mare, Marghita – Bihor, Dej) funcționau nu mai puțin de 74 de detașamente de muncă forțată, în care lucrau aproximativ 15.000 de români. Iată o mărturie a epocii: referindu-se la viața deținuților din detașamentele de muncă forțată, postul de radio clandestin Kossuth arăta în emisiunea din 5 decembrie 1942: „Companiile de muncă constituie o rușine. Oamenii sunt tratați asemenea criminalilor de drept comun. În timpul lucrului sunt păziți de gărzi înarmate. Sunt bătuți pentru cea mai mică neglijență, sunt răstigniți de mâini. Alimentația este atât de proastă, încât bolile și foamea decimează. Dar ei, din principiu, nu sunt internați în spitale. Există un ordin pe armată care prevede că în companiile de muncă să se aplice tratamentul cel mai sever”.

Deposdarea de proprietăți și lipsirea de locuri de muncă

Nu se poate spune că soarta românilor rămași nedeportați era mai bună. Au fost confiscate, prin sechestrări și execuții silite, micile întreprinderi, atelierele, magazinele, locuințele. Celor mai mulți dintre micii meseriași și comercianți români le-au fost retrase autorizațiile de funcționare. Muncitorii români au fost alungați de la locurile de muncă. La Atelierele feroviare Cluj, unde în august 1940 lucrau 1680 de muncitori români, mai erau, după un an, doar 100. la fel, în același interval, numărul muncitorilor români de la Manufactura de tutun – Cluj s-a redus de la 500

la 25; la uzinele „Dermata” – de la 700 la 72. În agricultură, autoritățile horthyste au trecut la depozedarea românilor de pământurile primite prin reforma agrară din 1921. Între septembrie 1940 și octombrie 1941 au fost intentate 17.000 de procese împotriva țăranilor români, în urma cărora aceștia au fost depozedați de 77.160 de iugăre cadastrale. Prefectul județului Sălaj, baronul Jósika Miklós, a intentat el singur procese pentru ocuparea pământului a peste 400 de țărani români. Dar în multe cazuri moșierii maghiari, fără a mai apela la justiție, au trecut cu de la sine putere la alungarea în masă a țăranilor români de pe pământuri, acțiune încurajată de însuși ministrul agriculturii, baronul Bánffy Dániel. Prin măsuri asemănătoare au fost oferite aristocrației maghiare zeci de mii de iugăre de teren forestier. Conform unor calcule statistice, în cei patru ani de ocupație horthystă, prin exploatarea resurselor și jefuirea sistematică a celorlalte bunuri din teritoriul nord-estic al Transilvaniei, s-au produs pagube evaluate la suma de 88 milioane lei – la nivelul anului 1938 (circa 613.000.000 dolari la cursul aceleiași an). Practic, populația românească a fost exclusă de la viața politică și administrativă. La un milion de români, horthystii au „acceptat” o „cotă” de 12 deputați – din care la ședințele parlamentului s-a permis participarea... unuia singur. Același simulacru a fost aplicat și în ce privește reprezentarea în organele administrative locale, la care românilor le era drastic îngăduit dreptul de participare, membrii consiliilor județene, municipale și comunale fiind în totalitatea lor nu aleși, ci numiți de ministrul de interne horthyst.

Deznaționalizarea

Cu o deosebită cruzime și tenacitate au urmărit horthystii deznaționalizarea populației române. În primul rând, pentru „decapitarea culturală” a fost lovită în modul ei cel mai brutal intelectualitatea românească. La 4 octombrie 1940 au fost arestați aproape toți intelectualii români din Oradea; au fost bătuți, schingiuiți, insultați și apoi... urcați în vagoane de vite, care au fost plumbuite și expediate în România. La 5 octombrie, când vagoanele au sosit la punctul de frontieră Curtici, grănicerii și vameșii români s-au cutremurat în fața imaginilor cumplite. A doua zi, scenele aveau să se repete, la sosirea unui nou tren de vagoane plumbuite, în care fuseseră azvârliti 467 de intelectuali din județele Sălaj, Someș și orașul Cluj. Pentru școli, cuvântul de ordine a fost: „Să nu se mai audă vorbindu-se românește!”

Ziua de mâine ca extensie spre marginea prăpastiei social-economice a logicii și rațiunii...

Cezar Adonis
Mihalache

În paradigma acestei noi ordini mondiale se remarcă o „construcție”, și ca fundație dar și ca schelet a însăși zidirii de mâine, în care reflecția rațională este înlocuită de o gândire acuzatoare, ca acțiune strict punitivă... Și în care elementul rațional este dat de o parte cu un soi de imperativ a însăși existenței de mâine... A așezări ca „ordine mondială”, pentru că definirea ei ca noua ordine este incorectă, cel puțin pentru că această „zidire” a ei, ca structură definitorie, unic-definitorie chiar, a zilei de mâine trebuie recunoscută ca atare, fie prin acceptarea supus slugarnică a țărilor (renunțând la etalarea raționalului în numele propriului interes individual național, ce va fi atacat nu doar ca naționalism și extremism, ci poate chiar ca acel fundamentalism – axă a răului etichetat deja de astăzi, pradă de drept în războaiele de mâine), fie impusă prin forță, inclusiv în și prin aceleași războaie de mâine. Acum, însă, asistăm la o manifestare tot mai extinsă a unui mod de gândire critică, dar nu în sensul constructiv, ci doar al acuzării, distrugerii și impunerii (strict punitive) ce va strivi și va duce în dicționarul elementelor „incorecte politic” de mâine însăși gândirea rațională, prin acțiunile unor lid-

eri cu forță de decizie... Și chiar dacă par a juca pe table diferite de șah, distincte ca dimensiuni și poziționare în ierarhiile pentru acea construcție a ordinii de mâine, între acțiunile unor lideri de stat, de țări, de guverne, sunt multe și deloc stranii coincidențe... Toate menite a redefini încărcătura logic-juridică în care sensul rațional pălește în fața impunerii, ca necesitate, a unor concepte ce vor fi etichetate, în acel mâine despotice, tiranice, totalitare, ca fiind învechite, periculoase, condamnabile, executabile fără drept de prescripție a faptelor în cazul unor subiecți...

Astfel, deși par că se manifestă pe „pătrățele” diferite, premierul Poloniei chiar la nivelul unei table de șah, cel al nostru pe o zonă în expansiune prin impunere, totuși între ei există un element de agresivitate comun.... Înlăturarea gândirii raționale, a argumentelor și impunerea unei acțiuni acuzatoare decizional-finale. Și poate fatale. Totul cu urmări juridice devastatoare... Pentru că, în timp ce premierul Poloniei decide că teroristul ucrainean care a aruncat în aer gazoductul „Nord Stream” din Marea Baltică nu trebuie extrădat în Germania, pentru a fi judecat, pentru că nu este vinovat, devastând conceptele juridice penale de la nivelul unui lider de stat, prin aserțiunea că acesta nu se face vinovat de dis-

trugerea conducerii pentru că... „acea conductă nu ar fi trebuit să existe, nu ar fi trebuit construită” (punând în dreptul internațional un concept grav, acela al dreptului de acțiune pentru argumentul că obiectivul vizat, acum obiectivul, dar mâine poate chiar un subiect, nu ar fi trebuit să existe), la noi, premierul forțează argumente juridice strâmbe prin tăierea unor drepturi fundamentale ale cetățenilor. În cazul lui, de acțiune, prin impunerea cotelor de CASS mamelor, veteranilor, pensionarilor, argumentând că „nu sunt bani la buget”. Iar abuzul juridic intră deja în formula de formă continuată în momentul în care, aproape despotice, acesta are și tupeul de a cere propriilor membri de partid parlamentari să nu voteze amendamentele unui alt partid care încerca (evident în scop populist electoral) să blocheze această prevedere abuzivă. Or, lucrul care l-a împins pe premierul nostru clar în sfera deciziei agresive a fost tocmai argumentul lui că partidul nu ar trebui să voteze așa ceva pentru că există un protocol (al răului, ar fi trebuit să precizeze) între respectivele formațiuni în cadrul guvernării. Aparent, un argument etic corect. Nu și moral. Și poate nu și juridic. Dar completarea făcută de către un alt liberal, avocat pe deasupra, care a mers mai departe (devoalând, în fapt, scopul abuziv dictatorial al măsurii de impunere a CASS -ului mamelor, vet-

eranilor de război și unor categorii de pensionari), și care a argumentat fatalist că „nu sunt bani la buget”, denotă aplecarea spre abuz și dictatură guvernamentală. Pentru că, niciodată, lipsa resurselor financiare la buget nu ar trebui invocată (mai ales de către un avocat) ca justificare pentru impunerea unor abuzuri și desființarea unor drepturi fundamentale (fie și doar pentru părți ale segmentului social), pentru că însăși democrația nu poate fi legată de existența sau nu a banilor „la buget”.

Dar iată că există această tendință europeană (evident, dictată) de a ignora, persifla și chiar nega gândirea rațională (etichetă a unei democrații și unei ordini bazate pe normalitate) prin forțarea unor impuneri de judecată „de război”. În Polonia, prin considerarea drept nevinovat a unui terorist doar pentru că a acționat asupra unui lucru ce „nu ar fi trebuit să existe de la bun început” (!), premierul polonez deschizând o cutie a Pandorei a dreptului de a acționa în numele non-rațiunii pentru multe state! Și nu doar în situația Israelului ca drept de acțiune asupra a ceva ce, în concepția debilă a conducătorilor lui, nu ar fi trebuit să existe (Palestina, dreptul palestinienilor), ci, nu-i așa?!, și a Rusiei, pentru ceea ce și ea poate considera un drept de a acționa, fundamentat juridic acum de idioțenia premierului polonez, împotriva

a ceva ce a considerat că „nu trebuia să existe” (Ucraina). Iar în cazul nostru avem acțiunile unui premier împotriva a ceea ce el consideră că nu trebuia să existe: drepturi financiare pentru mame și nou-născuți, scutiri pentru veteranii de război, pensionari, ba, practic, ținând cont de aberația impunerii administrației locale (prin OUG) a utilizării unui număr drastic limitat de... coli de hârtie (!), amănunt amuzant dar care a dus la imposibilitatea tipării unui număr de formule peste cel decis central, inclusiv asupra dreptului de consemnare a nașterilor și deceselor (prin limitarea posibilității de tipărire a actelor specifice, nu?)... În fapt, un alt individ lăsat mult prea liber, și care urmează aceeași linie de desființare a raționalului. Și nu numai dintr-un analfabetism funcțional (și în cazul premierului nostru, și al aceluia polonez) vizând drepturile și libertățile civice, drepturilor pecuniare ori cele vizând scutirile de taxe și impozite etc, dar și din cel al răspunderii penale, chiar și în cazul motivării ca acțiuni „împotriva a ceva ce nu ar fi trebuit să existe”... Totul pentru a desființa logica raționalului și a trasa decizii de impuneri fără drept de apel... Și nu obligatoriu din rea voință ori frustrări așa cum pare acum...

●

De la Directorat la Consulat...

Petru
Jipa

„Dacă bancherii ar avea puterea de a emite bani, nici-un guvern nu ar putea supraviețui fără datorii.” Citatul îi aparține lui Napoleon, iar el avea dreptate. Ce vedem astăzi? Toate țările se îneacă în datorii, iar condiția de supraviețuire este împrumutul. Napoleon Bonaparte și relația sa cu bancherii a fost specială, marcată de pragmatism, nevoie de resurse și o anumită suspiciune față de puterea financiară. În ciuda reputației sale de militar și reformator, Napoleon a înțeles importanța stabilității economice pentru consolidarea imperiului său. În acest context, bancherii au jucat un rol esențial, deși nu au fost niciodată tratați ca parteneri egali, ci mai degrabă ca instrumente ale statului. La venirea la putere în 1799, Franța se confrunta cu o criză financiară profundă, moștenită din perioada Revoluției. Vechiul sistem fiscal era prăbușit, inflația era galopantă, iar încrederea în monedă era minimă. Napoleon a înțeles că pentru a finanța armata și proiectele administrative, avea nevoie de bani stabili și de un sistem

bancar eficient. În 1800, a fondat Banca Franței (Banque de France), o instituție care, deși inițial privată, a fost rapid subordonată controlului statal. Prin această mișcare, Napoleon a reușit să combine resursele private ale bancherilor cu autoritatea centralizată a statului. Bancherii, în special cei evrei și cei din Geneva sau Amsterdam, erau văzuți cu prudență. Napoleon aprecia utilitatea lor, dar nu avea încredere deplină în loialitatea lor față de stat. El a folosit împrumuturi de la case de bani private pentru a finanța campaniile militare, dar a evitat să devină dependent de ele. De exemplu, în timpul Războiului celei de-a VII-a Coaliții, a recurs la emisiuni forțate de hârtie-monedă și la confiscarea de teritorii ocupate, evitând astfel să cedeze prea multă putere financiară bancherilor străini. Totodată, Napoleon a promovat ideea unui stat puternic, care controlează economia, nu invers. Reformele sale fiscale, introducerea francului germinal (1803) și stabilirea unui sistem monetar bazat pe etalonul aur au redat încrederea în economie. Bancherii au beneficiat de această stabilitate, dar întotdeauna sub supravegherea strictă a guvernului. În Concluzia, Napoleon nu a fost

un aliat natural al bancherilor, ci un conducător care i-a folosit strategic. El a înțeles că puterea militară și politică depinde de resursele financiare, dar a refuzat să le cedeze controlul asupra destinului imperiului. Relația sa cu bancherii a fost una de cooperare condiționată, în care interesul statului a fost întotdeauna prioritar. Un alt citat extraordinar al lui Napoleon: „Dai unui bancher un deget, și el va lua tot brațul.” Acesta sugerează o suspiciune profundă față de ambițiile financiare nelimitate și de modul în care puterea economică poate corupe sau înlocui puterea politică. În diferent dacă toate aceste citate sunt autentice sau au fost atribuite ulterior, ele reflectă o viziune realistă și critică asupra rolului bancherilor în conducerea statelor. Napoleon a înțeles că banul este o armă la fel de puternică ca și armele, iar cei care îl controlează pot influența soarta imperiilor. Astfel, avertizările sale despre bancherii rămân relevante și în secolul XXI, într-o lume unde finanțele globale exercită o influență fără precedent asupra politicii și societății. Relația dintre cetățean și stat, odată bazată pe încredere, participare și re-

sponsabilitate reciprocă, s-a inversat treptat în multe sisteme politice moderne, transformându-se dintr-un parteneriat civic într-o dinamică de control, dezinteres și suspiciune. Această inversare nu este rezultatul unui singur factor, ci al unui complex de cauze sociale, economice și instituționale. În primul rând, profesionalizarea excesivă a clasei politice a creat o elită izolată, care adesea pare mai preocupată de perpetuarea puterii și de gestionarea intereselor de grup decât de reprezentarea autentică a cetățenilor. Politica s-a transformat într-o carieră, mai degrabă decât într-un serviciu public, iar deciziile sunt luate în închideri sau în baze de partid, fără consultare reală. Astfel, cetățeanul nu mai este un actor principal, ci un spectator marginalizat. În al doilea rând, creșterea birocrăției și a tehnocrației a distanțat cetățeanul de procesul decizional. Deciziile sunt justificate prin „eficiență” sau „expertiză”, dar adesea a dispărut transparența și legitimitatea democratică. Când cetățenii nu înțeleg sau nu pot influența deciziile care îi afectează, încrederea în instituții scade, iar relația devine una de subordonare

pasivă. Pe de altă parte, mass-media și rețelele sociale, deși ar putea sprijini participarea, au fost adesea instrumente de manipulare, polarizare și dezinformare. Politicienii folosesc retorica simplificată și emoțională pentru a mobiliza, nu pentru a educa sau a dialoga. Cetățenii sunt adesea tratați ca „blocuri electorale” sau „consumatori de mesaje”, nu ca persoane raționale și critice. În plus, crizele economice, migrația și globalizarea au generat incertitudine, iar politicienii au răspuns adesea cu promisiuni iraționale sau cu politici de scurtă durată, evitând reformele profunde.

Acest comportament erodează încrederea și întăresc percepția că politica este un joc închis, în care cetățeanul este mereu pierzător. Inversarea relației nu este inevitabilă, dar necesită o reînnoire a democrației prin transparență, educație civică, participare reală și responsabilitate. Doar atunci putem reconstrui o relație în care cetățeanul să fie din nou subiect, nu obiect, al politicii.

Să fie pace, iar omul care vrea să muncească să-și găsească rostul!”.

●